

מסורת הש"ס

א) ת"כ צו פ"ט ה"א, ב) [ספחים נח: וס"ק] ת"כ שם פ"ב ה"י, ירש"י ספחים פ"ה ה"א, ג) ע' שקלים פ"ו מ"ד, ד) שקלים שם [תמורה כג: ע"ש] כע"ז יבמות צד. בחובות מט., ה) שקלים פ"ד מ"ד, כ"ב קנא. תמורה כ, לא; ו) ת"כ צו פ"ט ה"א, ו) [ובב"ק פס. ד"ה יסא מילו בלאון אמר].

שינויי נוסחאות

א) ג"ל שזבח לאיש [גדיון, והוא מדברי... ועי' בתלפ"ש שהיה לפני הנדבא ששלחה לאישים. ופי' דרש"י איש מלגון אשר רח עמות, וע"פ דהרמב"ם מפסג כן נס לגוי' שלנו: ב] בבשרי כו' בעורן [בתנ"י ושםכ"י: ג) המזבח מוכיה (ש"י"ט): ד) ג"ל ולא (ש"י"ט: ה) הפסד מראורייתא. דרו רפ"ט וש"ח: ו) נכתיב שאין הכהנים יבאין (דק"ט) וכו' בשרש"י: ז) ג"ל דתנן (גדיון: ח) נכתיב משום חטא ונשום אשמה (דק"ט) וכו' בשמנוח: ט) בתן עולות כו' והעולות לכהנים לז"ל (ש"י"ט: י) רש"י ז"ל ל"ג מינת גרים, וכן מתקב"ש צ"מ, ומדברי הרמב"ם נ"י נדבס גרים (כ"ב הב"מ: י) ועי' ב"ש, וכן ושלך מפרשים שהלכינו בזה, ועי' גליקסון: יא) גירי ה"ק ממצט: יב) ג"ל שעת הכושר (כ"י"ט: יג) מקרא (כ"י"ט: יד) ג"ל דמי אשמות (ש"י"ט), וזל"ק גרים דאף אשמות. ע"ש: יז) ג"ל ושעתכפרו (כ"י"ט), וז"ה נכספחין עב ע"א ונשבעות יב ע"א, וכן ברש"י לעיל ה ע"ב וע"ה. לאמנן נשבעת תמורה כ' ע"ב ה"י ושפיכר. וז"ה נכספחין: יח) ג"ל דקיי"ל בברזלן ירעו (ש"י"ט: י) ג"י ח"ג ואומר עובדה. ועי' מנשה דתמורה שם: יח) ג"ל אלמור (ש"י"ט וגדיון: י) ג"י ח"ג ועובדה: כ) דעורה (ש"י"ט: כא) ג"ל דמאן (ש"י"ט: כב) ג"ל על דבר שאינו ש"ל לז"ל [גדיון] בשם צ"ח: כג) ב"ש' ויבש' נוסף מספר יסן פ"י אלא חוררין ומכריזין העור ולוקחין בדמיון הבמה לעולה לקיץ המזבח דברי רבי יהודה. ע"כ: כד) א"א לזמן אשם לז"ל (ש"י"ט: כה) נכתיב העולה: כו) עליה (ש"י"ט: כז) ג"ל דאקדיש (ש"י"ט: כח) ג"ל להקדיש (כ"י"ט: כט) ג"ל שלמים אלא ימכרו ויביא בתן עולות דכיון דאקדיש סתם הכל הקדיש הראוי וכו' (כ"י"ט: לו) ג"ל של זכרים (ש"י"ט: לא) כח"פ נוסף כשהביאה לעורה מת:

ליקוטים

עולת גרים נשים ועבדים מגין. רבינו שלמה לא גרים עולת גרים, ונראה דמשום קרשיא דלעיל דפרקי אטו גר לא ארס הוא. ובספרי ישן קדישים ששעתק בספר של רבינו שלמה כתוב בו עולת גרים אלא שנתחב בשני נקודים. מהו אי צריך למחוק דכמה דברים נסים תורת הכנים אבג אחריני נשים ועבדים דשרשי מפק להו מחר קרא, וכן משמע בכל מקום דרין אחד להם. (ר"ס משאנן ת"כ ז פ"ד פ"ט)

טבול יום

בתנ"י **כל שלא זכה המזבח בנשרה**. כגון שאירע זה פסול קודם זריקה ללא היתר לה שעת יב היתר למזבח: **עורה לכהנים**. מקראי יא איתרבאי בצרייתא בגמרא: **ואחד עולם האש**.

לאיתרבאי נמי מקרא: **עורוס קדשי** קדשים. מטאות ואשמות לכהנים כדמפרש טעמא ואזיל: **אין המזבח מוית**. כלומר ואין לך לומר מזבח יוכיח שזכה בצשר העולה ולא זכה בעורה ואף אתה אל תתמה בקדשי קדשים שאע"פ שזכו כהנים בצשרן לא יזכו בעורן אין זו הוכחה שאין למזבח עור בכל מקוס אבל לכהנים מצינו שזכו בעור העולה וקל וחומר שיזכו בעורות קדשי בצשרן לא יזכו בעורה **אין זו הוכחה שאין למזבח עור בכל מקוס**: **גב' פרט לעולם הקדש**. לקמיה מפרש לה: **פרט לעולם גרים**. לקמיה פריך אטו גר לאו איש הוא: **מן המסופרים**. דכל יד אשמות של רשייה כגון תמורת אשם ואשם שמתו צעליו ושכיפרו יב צעליו בנשר דקיימא לן יב ירעו וימכרו ויפלו דמיהן לנדבה והוא עולת קץ המזבח ללאו עולת איש הוא אלא נדבת צבור היא ונסכייה משל צבור ואין צעליו סומך עליה ואינו יא שחטתה כדתנן בתמורה (דף כ:): **הניחא כו'**. פלוגתא דרבי אליעזר יח ורבנן היא בתמורה (שם): **לנדבה צבור**. לקץ המזבח: **לנדבה יחיד**. צעליו של אשם שניתותר הוא עצמו מציא עולה דמיו והוא סומך עליה ושחטתה יח ונסכיה קריבין משלו: **כדאמר רבא**. (יומא דף לה.) גבי וערך עליה העולה דילפינן מיניה מגין שלא יהא דבר קודם לתמיד של שחר ת"ל וערך עליה העולה וגו' ואמרין מאי תלמודא ואמר רבא העולה משמע העולה ראשונה האמורה בקדר קרבנות היום הכה נמי עור העולה כתיב העולה ראשונה שהופרשה מתחילה לשם עולה ולא הבאה ממותר אשם וממותר מטאת ולקמיה פריך והא קי"ל עורה ב לכהנים ממדרש יהודע הכהן: **פרט למתפוס עולתו לנדק הבית**. שאין עורה לכהנים: **ולא מיבעיא וכו'**.

צפ' בתרא דתמורה (דף לב:) דקאמר עולא המתפוס עולה לנדק הבית אין זה אלא עיכוב גיזברים בלנד ומותבינן לעולא המתפוס עולה לנדק הבית אסור לשחטתה עד שתפדה ומשני עולא האי דמנריך ליה פדיה מדרבנן מכלל מאן אא דמותיב צעי למימר דאורייתא ולענין עורה לא מיבעיא למ"ד מדאורייתא תפסה זה קדושת דבק הבית דאין עורה לכהנים אם שחטה זה אשם וז"ה מצינו ואין קדושה חלה עליו יב שאינו שלו על פיו אבל עור דלאו ממון מוצח הוא וכהנים אחתי לא זכו ביה תפיס: **דמאן רצבי יהודה**. לקמן מיייתי לה דאמר אין עורה לכהנים: **הא דדר ביה**. דקאמרי ליה אם כן בטלת מדרשו של יהודע הכהן ולא אהדר להו מדי: **ששה לנדבה**. צ"ג שפורות שהיו נמקדש קמיירי דכתוב עליהן תקלין חדתין [ותקלין עמיקין] קינין וגוזלי עולה עמים ולגונה וזהו לכפרת וששה לנדבה [שקלים פ"ו ה"ד] ומפרש מאי ניהו ששה לנדבה: **ה"ג ששה לנדבה לעולא הבאה מן המותרות שאין כההנים וזאין צעורה** יב: **אשם לה'**. אי אפשר יח אשם לה' שכבר נאמר אשם לכהן כחטאת כאשם תורה אחת להם וגו' [ויקרא ז] הא כיצד כל דבר הבא ממותר חטאת כגון מפרש מעות לחטאתו וניתותר מהן וממותר אשמות כגון הנך דלאזלי לרעייה דקיימא לן (תמורה דף יח.) כל שזחטאת מתה באשם רועה: **ילקח צנן כו'**. נמצאו שני כתובים מקויימין אשם לה' צשר לעולה יח ואשם לכהן העור והיינו דכתיב [מלכים ז יג] כסף אשם וכסף מטאות לא יוצא וגו': **אלא מר צמאי מוקי לה**. לזה דמיי לעיל פרט לעולת הקדש: **וכרבי יהושע**. דאמר זכרים עצמן יקרבו עולות והן עולת הקדש היא וכדמסיים ואזיל דכי א"ר יהושע דחייל שם מוצח עלייהו מעיקרא אמאי דחוי למוצח קאמר אבל צעור מודה דחייל עלה יב קדושת דבק הבית: **המקדיש נכסיו**. לנדק הבית: **הראוויס למוצח**. תמימים: **זכרים ימכרו ללרכי עולות כו'**. דקי"ל בתמורה (דף לג:) המתפוס תמימים לנדק הבית כשהן נפדין אינן נפדין אלא למוצח שכל הראוי למוצח אינו יוצא מידי מוצח לעולם: **זכרים עצמן יקרבו עולות**. לשם אותו האיש דקסבר אדם חולק הקדישו ואע"ג דמקדיש יב סתמא דעמיה הוה להקריב יח למוצח הראוי לו: ונקיטוס ימכרו כו'. אבל הן עצמן לא יקרבו שלמים יב עד שימכרו דכיון דמקדיש סתמא הכל הקדיש הראוי למוצח דומיא דדבק הבית שכולו קדוש הלכך לדמי עולה אקדשינהו. ובזה עולה דרבי יהושע זכרים י הקריבים עולות קא"ר יהודה לעיל פרט לעולת הקדש: **ואפי' לרבי יהושע**. כלומר ואע"ג דאמר ר' יהושע אדם חולק הקדישו הראוי למוצח למוצח ושאינו ראוי למוצח יהא לנדק הבית לא שיהו כשאר קדשי מוצח שעורומיהן לכהנים דמודה הוא שהעור נתפס לנדק הבית כשאר נכסים שלו: ואין לו יורשין. דאין לה צעלים יא: **ה"ג עולם איש אין לי אלא עולם איש עולם נשים ועבדים מגין פ"ל כו'**: **העולה**. קרא יתירא הוא דלא אנטריך למכתב אלא העור לכהן אלא לרבות צא: **הואיל ולא עלסה לצעלים**. ואף על פי שהיא כשרה לא

פרק שנים עשר זבחים

קו.

הניחא למ"ד מותרות לנדבת ציבור אזלי. תימה לדידיה מ"ש דממעט מותרות טפי מעולת תמיד וי"ל דסברא הוא למעוטי טפי מותרות משום דהיו מעיקרא לאיש: **אלא למ"ד לנדבת יחיד מאי איבא למימר**. תימה מאי קשיא ליה הא רבי יהודה דממעט

הכא עולת הקדש הוא דקאמר בסמוך לנדבת ציבור אזלי דקמיי ששה לנדבה ואי לנדבת יחיד לא היה משימה צשופר דקרצן יחיד צעי סמיכה וי"ל דלא שמעי ליה היא צרייתא מדע דאי שמעי ליה הא הדר ביה רבי יהודה ממדרשו של יהודע: **לא מיבעיא למ"ד קדשי בדק הבית תפסי מדאורייתא**. תימה לדידיה אמאי אנטריך קרא הכא דאם שחט קודם פדייה אין עורה לכהנים פשיטא דקדשי צדק הבית היו בכלל העמדה והערכה: **אין יא אלא עולת איש גרים נשים ועבדים מגין**. משמע ממד קרא הוה ממעטינן נשים ועבדים ודין הוא דהא ילפינן מהדדי בג"ש דלה לה מאסה והקשה הר"ר חיים דבפרק החולב (צ"ק דף פח.) מנריך תרי קראי גבי עדות חד למעוטי נשים ומד למעוטי עצדים וי"ל דגבי מלות הוא דילפינן מהדדי בג"ש דלה לה אבל גבי עדות לא שייך למילף דאין מלוי בנאמנות שהרי משה ואהרן לא מעדין לא משום דלא מהימני הלכך היכא דגלי גלי י:

אבל עור תפיס וכן אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוב פרט לעולה הבאה מן המותרות א"ל רב המנונא לרב נחמן ב כמאן כרבי יהודה הא הדר ביה דתניא ששה לנדבה לעולה הבאה מן המותרות שלא יו יהו כהנים זכאין בעורה דברי רבי יהודה אמר לו רבי נחמיה ואמרי לה ר"ש אם כן ביטלת מדרשו של יהודע הכהן דתניא ב זה מדרש דרש יהודע הכהן אשם הוא אשם אשם לה' יכל שבא משום ח חטאת ומישום אשם ילקח בו יב עולות הבשר לשם חעורה לכהנים א"ל אלא מר במאי מוקים לה א"ל מוקמינא ליה במקדיש נכסיו וכדרבי יהושע י דתנן המקדיש נכסיו והיו בהן בהמות הראויות לגבי מוצח זכרים ונקבות ר"א אומר זכרים ימכרו לצורכי עולות נקבות ימכרו לצורכי זבחי שלמים ודמיהן יפלו עם שאר נכסים לבדק הבית רבי יהושע אומר זכרים עצמם יקרבו עולות ונקבות ימכרו לצורכי שלמים ויביא בדמיהן עולות ושאר נכסים יפלו לבדק הבית ואפי' לרבי יהושע דאמר אדם חולק הקדישו הני מילי בשר אבל עור תפיס רבי יוסי ברבי יהודה אומר פרט לעולת גרים אמר ליה רב סימאי בר חילקאי לרבינא אטו גר לאו איש הוא אמר ליה פרט לגר שמת ואין לו יורשים י תנו רבנן יעולת איש אין לי אלא עולת איש יעולת גרים י נשים ועבדים מגין ת"ל עור העולה ריבה אם כן מה תלמוד לומר עולת איש עולה שעלתה לאיש פרט לשנשחטה חוץ לזמנה וחוץ למקומה שלא יהו הכהנים זכאין בעורה יכול שאני מרבה יא שנשחטה שלא לשמה הואיל ולא עלתה לבעלים

דבק הבית דאין עורה לכהנים אם שחטה זה אשם וז"ה מצינו ואין קדושה חלה עליו יב שאינו שלו על פיו אבל עור דלאו ממון מוצח הוא וכהנים אחתי לא זכו ביה תפיס: **דמאן רצבי יהודה**. לקמן מיייתי לה דאמר אין עורה לכהנים: **הא דדר ביה**. דקאמרי ליה אם כן בטלת מדרשו של יהודע הכהן ולא אהדר להו מדי: **ששה לנדבה**. צ"ג שפורות שהיו נמקדש קמיירי דכתוב עליהן תקלין חדתין [ותקלין עמיקין] קינין וגוזלי עולה עמים ולגונה וזהו לכפרת וששה לנדבה [שקלים פ"ו ה"ד] ומפרש מאי ניהו ששה לנדבה: **ה"ג ששה לנדבה לעולא הבאה מן המותרות שאין כההנים וזאין צעורה** יב: **אשם לה'**. אי אפשר יח אשם לה' שכבר נאמר אשם לכהן כחטאת כאשם תורה אחת להם וגו' [ויקרא ז] הא כיצד כל דבר הבא ממותר חטאת כגון מפרש מעות לחטאתו וניתותר מהן וממותר אשמות כגון הנך דלאזלי לרעייה דקיימא לן (תמורה דף יח.) כל שזחטאת מתה באשם רועה: **ילקח צנן כו'**. נמצאו שני כתובים מקויימין אשם לה' צשר לעולה יח ואשם לכהן העור והיינו דכתיב [מלכים ז יג] כסף אשם וכסף מטאות לא יוצא וגו': **אלא מר צמאי מוקי לה**. לזה דמיי לעיל פרט לעולת הקדש: **וכרבי יהושע**. דאמר זכרים עצמן יקרבו עולות והן עולת הקדש היא וכדמסיים ואזיל דכי א"ר יהושע דחייל שם מוצח עלייהו מעיקרא אמאי דחוי למוצח קאמר אבל צעור מודה דחייל עלה יב קדושת דבק הבית: **המקדיש נכסיו**. לנדק הבית: **הראוויס למוצח**. תמימים: **זכרים ימכרו ללרכי עולות כו'**. דקי"ל בתמורה (דף לג:) המתפוס תמימים לנדק הבית כשהן נפדין אינן נפדין אלא למוצח שכל הראוי למוצח אינו יוצא מידי מוצח לעולם: **זכרים עצמן יקרבו עולות**. לשם אותו האיש דקסבר אדם חולק הקדישו ואע"ג דמקדיש יב סתמא דעמיה הוה להקריב יח למוצח הראוי לו: ונקיטוס ימכרו כו'. אבל הן עצמן לא יקרבו שלמים יב עד שימכרו דכיון דמקדיש סתמא הכל הקדיש הראוי למוצח דומיא דדבק הבית שכולו קדוש הלכך לדמי עולה אקדשינהו. ובזה עולה דרבי יהושע זכרים י הקריבים עולות קא"ר יהודה לעיל פרט לעולת הקדש: **ואפי' לרבי יהושע**. כלומר ואע"ג דאמר ר' יהושע אדם חולק הקדישו הראוי למוצח למוצח ושאינו ראוי למוצח יהא לנדק הבית לא שיהו כשאר קדשי מוצח שעורומיהן לכהנים דמודה הוא שהעור נתפס לנדק הבית כשאר נכסים שלו: ואין לו יורשין. דאין לה צעלים יא: **ה"ג עולם איש אין לי אלא עולם איש עולם נשים ועבדים מגין פ"ל כו'**: **העולה**. קרא יתירא הוא דלא אנטריך למכתב אלא העור לכהן אלא לרבות צא: **הואיל ולא עלסה לצעלים**. ואף על פי שהיא כשרה לא

עין משפט ונר מצוה

לו א מיי פ"ה מהל' מעה"ק הלכה כ:
לו ב מיי פ"ט מהל' פסה"מ הלכה ט:
לח ג מיי פרק ה מהלכות מעה"ק הלכה כא:
לח ד מיי ד"ה שם הלכה יט:
כא ז מיי שם הלכה כא:
כא ח מיי פ"ה מהל' פסה"מ הלכה ט ופ"ד מהל' שקלים הלכה ט:
כב ח מיי פ"ה מהל' מעה"ק הלכה כא:
כג ט מיי פ"ה מהלכות מעה"ק הלכה ז:
כד י מיי פ"ה מהל' מעה"ק הלכה כא:

תורה אור השלם

1. והכהן המקריב את עלת איש עור העולה אשר הקריב לבתן לו יתירה. ויקרא ז, ה
2. והאש על המזבח והקור בו לא תבדה ובשר עליה תבדוק עצים בבקר בבקר ועור עליה העולה והקשר עליה וחלבי ויקרא ז, ה
3. אָשֶׁם הוא אָשֶׁם אָשֶׁם ליהודה. ויקרא ה, יט

מוסף רש"י

כדאמר רבא העולה אורח ראשונה. מלל כתיב ועור עליה עולה אלא העולה הכי קאמר ועור עליה מיד העולה החשונה השלמים: והעולה חלה לכל העולות, והיינו עולת תמיד דשפעת קרבנות (נפס) פתח) דקדינן תמיד כתיב כירשף (ספחים נח: וכו"ע"ז בחובות קו.), א: העולה משמע העולה תאף ראשונה לכל הקרבנות (מנחות מט:). דאי לאריזי בעלמא אלא שקיטרו עליה עולה ושלמים, נכתוב וערך עליה (יומא ד:.) ששה לנדבה. ששה שפורות היו לנדבת צבור הבאה מן המותרות מטאות ואשמות וכל הנך דאמרין יפלו לנדבה, ובפרק בתרא דמנחות (קז:) מפרש הני ששה כנגד מי (ומורה כג:) ודמיהן יפלו עם שאר נכסים לבדק הבית. דסבר ר"א קסס הקדשות לנדק הבית ואפילו מדי דחוי למוצח אבל אינו יוצא מידי מוצח לעולם, ורי יהושע סבר לא שביק איניש קדושת מוצח ומקדיש לנדק הבית מדי דחוי למוצח, הלכך מסתמא למוצח אקדשינהו והן עצמן יקרבו עולות (שם כ) וכו"ע"ז שם אא: ויביא בדמיהן עולות. דסתמייהו לעולה אקדשינהו, דהוא קרינן קדוש ומשבו ממל הקרבנות (שם כ) (ש"י"ט):